

JULIETTE BEKKERING

CIRCULARITEIT ALS BRON VAN SCHOONHEID

Een reis bracht mij onlangs naar de wereldberoemde Mezquita van Cordoba. Het gesloten gedeelte van de voormalige moskee bestaat uit een strak grid van 33 beuken in de noord-zuidelijke richting en negentien beuken in oost-westelijke richting. Binnen deze structuur zijn uitzonderingen en verbijzonderingen tot stand gekomen door de vele veranderingen die het gebouw in de loop der eeuwen heeft ondergaan.

Voor het eerste gedeelte, gerealiseerd op de fundamente van de Visigotische basiliek van San Vicente die voor de bouw van de moskee werd gesloopt, zijn 780 marmeren zuilen hergebruikt van de nabijgelegen Romeinse villa's. Maar ach, helaas: de zuilen waren met amper 3,70 meter te kort. Ze werden opgehoogd met het zo karakteristieke tweede kapiteel, een tweede zuil en een hoefijzervormige boog die het gebouw zijn karakteristieke uitstraling geeft. Door de tweede constructieve laag, die veel zwaarder is dan de eerste, kon een veel grotere hoogte bereikt worden dan tot dan toe gangbaar was en ogen de onderste zuilen rank en fijn. Dwalend door de imposante ruimten valt ook op dat de vloer is opgehoogd: de hergebruikte zuilen lijken hierdoor als het ware in de grond weg te zinken, in plaats van op een basement te staan. Door de ranke kolommen, de wegzakkende zuilen en de hoge dubbele bogen ontstaat een gevoel van een eindeloze ruimte.

Bij veel gebouwen is door de geschiedenis heen op eenzelfde manier gebruikgemaakt van voorhanden materialen. Zo is de burcht van Ankara gemaakt van hergebruikt metselwerk en de resten van bouwwerken die Grieken en Romeinen achterlieten. Deze zijn random in de dikke muren opgenomen. Her en der zijn gekantelde Romeinse teksten te ontcijferen in de noeste muren die de burcht omgeven. In de cisternen van Istanbul lacht een medusa je op haar kop toe.

Het hergebruikte materiaal noopte tot inventieve ingrepen en leidde tot verrassende composities. Architecten en bouwers werden gedwongen tot creativiteit om tot nieuwe oplossingen te komen.

Het hergebruikte materiaal is als een 'objet trouvé'. Bij

deze nieuwe kunstvorm uit het begin van vorige eeuw werkten kunstenaars met gevonden voorwerpen. Bestaande objecten van alledag werden uit hun context gelicht en met een nieuwe laag van betekenis voorzien.

Ook in de architectuur is de zoektocht naar het specifieke wat voorhanden is, een bron van inspiratie en leidt tot geheel nieuwe vormen, expressies en lezingen van de ruimte. Denk aan de waterval van Frank Lloyd Wright in Falling Waters of de rotsen in de villa's van Albert Frey, die elk aanleiding waren voor iets wat meer is dan de som der delen.

We staan nu voor de opgave om doelmatiger en circulair met materialen om te gaan. Niet alleen is het aanhaken op en hergebruik van bestaande gebouwen meer en meer de nieuwe opgave geworden. Ook het hergebruiken van materialen die anders bij de sloop zouden eindigen, is een belangrijke opgave van de toekomst geworden.

Marcel Duchamp, Salvador Dalí en Henry Moore maakten al veelvuldig gebruik van het mooie dat op straat te vinden was door het om te vormen naar eigenzinnige kunstwerken. Zo ontstond er een nieuw vocabulaire in de kunst. Door de roep naar circulariteit dient dit zich ook steeds meer aan in de architectuur. Er is de noodzaak om op even eigenzinnige wijze een nieuw repertoire aan de architectuur toe te voegen: het 'objet trouvé' te integreren in de architectuur. Het gerecyclede materiaal kan gebouwen voorzien van een heel palet aan veelvormige materialen en fragmenten die uit de sloop tevoorschijn komen. Vele architecten en bouwers gingen ons door de eeuwen heen al voor in het op efficiënte wijze integreren van voorhanden materialen in het nieuwe. Dat toont de kansen om architectuur te voorzien van meerdere lagen van betekenis en het kan een inspiratiebron zijn voor nieuwe composities en constructies.

Elk nieuw ontwerp daagt uit om een zoektocht te starten naar datgene wat voorhanden is en dit als de 780 zuilen van de Mezquita om te vormen tot iets nieuws. Circulair bouwen biedt kansen. Niet door het materiaal om te smelten naar het nieuwe, maar juist om het als een collage te integreren in een nieuwe compositie die de schoonheid van hergebruik laat zien. ■